

pracujúcich, ale súčasne zvýšiť pracovné nadšenie pri výstavbe socializmu a mieru medzi národmi.

Spoločnosť usporiada za týmto účelom prednášky, ktoré publikuje v osobitnej edícii Veda ľudu. Ako prvá publikácia v tejto edícii vyšla Hrušovského *Úloha vedy vo výstavbe socializmu*. Publikácia sa zaoberá v krátkosti poslaním a charakterom socialistickej vedy, úlohami vedeckých a kultúrnych pracovníkov ako reprezentantov boja na ideologickom fronte proti všetkým prežitkom starej buržoáznej vedy. Ďalej vyzdvihuje sovietskemu vedu ako vzor pre našu prácu v teoretickej oblasti i v spojení s praxou. Konečne informuje o fórach vedeckej a ľudovýchovnej práce u nás, podčiarkuje ich veľký spoločenský dosah a možnosti ich ďalšieho rozvoja.

Publikácia prof. Hrušovského má zásadný, programový charakter a poslúži ako informátor o aktuálnych otázkach našej vedy najširšiemu okruhu čitateľov.

E. Városová

MIKULÁŠ BAKOŠ, O SOCIALISTICKOM REALIZME. Vydalo Štátne nakladateľstvo, v Bratislave 1953. Strán 64. Cena 10 Kčs broš.

V edícii Pedagogické aktuality vydalo Štátne nakladateľstvo štúdiu prof. Mikuláša Bakoša *O socialistickej realizme*. Štúdiá, ako hovorí autor, má informatívne a pedagogické poslanie: chce byť stručným, shrňujúcim úvodom do teórie socialistickej realizmu a súčasne pomôckou pre konkrétne rozboru umeleckých diel.

Problematiku socialistickej realizmu, ktorým sa dnes zaoberajú všetky odvetvia nášho umenia v teórii a prakticky ho aplikujú aj v tvorivom procese, sprostredkujú nám vo forme prekladov početné štúdie, články a výklady sovietskych teoretikov umenia. V našej pôvodnej domácej tvorbe sú práce z tejto oblasti ešte stále ojedinelé. Preto je záslužným činom prof. Bakoša, že sa podujal systematicky a zhustene spracovať otázky o podstate a metóde socialistickej umenia a predložiť pedagogickým a umeleckým kádom takúto štúdiu.

Práca, ako aj sám poznamenáva, neprináša nové poznatky. Tak v definíciách, ako aj pri ich rozvádzaní, opiera sa o známy materiál. V prvej, úvodnej časti hovorí autor o ideologických a gnozeologických základoch socialistickej umenia, v druhej o význame boľševickej stranníckosti pre socialistickej umenie; tretiu, záverečnú kapitolu venuje autor socialistickej realizmu ako tvorivej metóde socialistickej umenia. Tieto kapitoly vnútorne člení na celý rad menších statí, heslovite načrtávajúcích jednotlivé stránky socialistickej umenia.

Ako informatívna príručka naznačuje štúdiá prof. Bakoša predovšetkým bohatú problematiku socialistickej umenia, jeho tvorivé možnosti a vývinové cesty, ktoré sa najnázornejšie prejavujú na sovietskom umení. Ďalej rozoberá socialistickej realizmus ako jedine správnu a pravdivú tvorivú metódu nielen socialistickej umenia, ale aj pokrokového umenia na celom svete, keďže iba so socialistickej stanoviska možno správne hodnotiť spoločenské javy, vidieť ich revolučný vývin a pravdivo ich zobrazíť v umení.

Pre čitateľa by však bolo žiadúce, keby autor, aj pri prehľadnosti štúdie, bol venoval väčšiu pozornosť otázke vzťahu umenia a skutočnosti. Táto otázka je nielen základnou otázkou marxistickej estetiky, ale bola vždy ožehavou otázkou umelca i konzumenta umeleckej diela. Tak isto s hľadiska pedagogických potrieb, ktoré

mal autor na zreteli, bolo by bývalo užitočné doplniť teoretický výklad niekoľkými konkrétnymi príkladmi zo sovietskeho i nášho umenia. Shrnutie všetkých poučiek, citátov, v podstate známeho a prístupného materiálu, ktoré nie je sprevádzané konkrétnym rozborom skutočných diel, pôsobí na čitateľa dojmom schematičnosti a odtrhnutosti od života. Publikácia, ktorá vychádza v Pedagogických aktualitách a má za cieľ poučiť, vzdelávať, oboznámiť nášho učiteľa, profesora alebo umeleckého pracovníka s teoretickými problémami umenia, musí ho zaujať aj pravdivosťou a pútaivosťou svojho podania. Musí ho presvedčiť o kvalitatívnej prevahe socialistického umenia a socializmu vôbec pred doterajším umením a životom.

Štúdia prof. Bakoša si kladie nepopierateľne tento cieľ a teoreticky sa ho snaží aj splniť. Pre krátkosť a prehľadnosť podania jej však chýba spomínaná konkretizácia a názornosť, ktorá by celému dielu dodala väčšiu pravdivosť a podoprela teoretické definície.

E. Városová

KAREL KOUTSKÝ, MATEMATIKA A DIALEKTICKÝ MATERIALIZMUS. I. ČASŤ. Vydalo Přírodovědecké vydavatelství v Praze 1952. Strán 160. Cena broš. 86 Kčs.

Kniha K. Koutského *Matematika a dialektický materializmus* je prvou prácou tohto druhu u nás a jednou z nemnohých prác, ktoré sa zaoberajú pomerom dialektického materializmu a matematiky vôbec. Predbežne vyšiel iba prvý diel, zaoberajúci sa všeobecnými otázkami, týkajúcimi sa materializmu a dialektiky v matematike.

V prvej kapitole *Matematika a základné filozofické otázky* rozoberá autor vzťah filozofie a matematiky a skúma vôbec pojem matematiky. Veľmi správne poukazuje na neudržateľnosť idealistickej koncepcie matematiky, akú nachádzame napr. u Dühringa, Peirceho, Poincarého alebo B. Russela, ktorí pokladajú matematiku výlučne za záležitosť ducha, vytvárajúceho si ľubovoľne matematické pojmy, alebo sa pozerajú na matematické pojmy ako na „konvencie“. Autor jasne dokazuje, že takáto koncepcia by značila smrť prírodným vedám.

Pravý obraz matematiky dostaneme až vtedy, keď si uvedomíme jej pôvod, vnútorný obsah a použiteľnosť. S tohto stanoviska sa však na matematiku môže pozerať iba dialektický materializmus.

Autor ďalej rozoberá Engelsovu definíciu matematiky a ukazuje, ako ju treba správne chápať i dnes, keď sa matematika rozvinula do oveľa väčšej hĺbky a šírky, ako to bolo za Engelsových čias.

Keď chceme pochopiť matematiku marxisticky, musíme sledovať jej historický vývin a preto sa autor po základnom objasnení pojmu matematiky venuje dejinám matematiky. (kap. II. Vývoj matematiky v rámci spoločenského diania). Podáva stručný, no veľmi prehľadný a výrazný náčrt dejín matematiky a správne vyzdvihuje hlboký súvis matematiky s vývinom výrobných síl. Bolo by bývalo azda užitočné už v tomto prehľade upozorniť na dialektiku tohto vývinu, aby prípadne nevznikol dojem, že vývin matematiky je iba evolučný. Autor na to, pravda, upozorňuje v neskorších vývodoch a uvádza príklady revolučných zmien tak v chápaní matematiky, ako aj v jej obsahu.

V tretej kapitole (*Materialistické základy matematiky*) sa autor znova vracia k vzniku jednotlivých matematických pojmov a bližšie ich rozoberá so stanoviska marxizmu.